

ринку, регулює приватну економічну владу. Вона забезпечує догляд рішення з приватних рук і перешкоджає цим рішенням завдавати шкоди на інші рішення.

У галузях промисловості, наприклад виробництво електроенергії, де ринкова влада є вродженою від структури промисловості і де масовий споживач не може розвинути врівноважуючу владу, необхідний державний контроль над приватним рішенням. Прийняття рішення в таких галузях промисловості має перейти в компетентність державної влади.

Зараз, коли чиста конкуренція визнана як рідкісна і нетипова ситуація, фірми стали набагато більше, ніж прості маріонетки ринку. Виникла влада великих корпорацій, галузей промисловості, бізнесу в цілому. З огляду на сильну позицію ринкової влади, відповідна позиція бажана, вона вносить свій внесок у соціальну стабільність та економічну ефективність. Нестримана економічна влада ворог хорошого суспільства. Вона не може бути повністю пом'якшена законом. Крім того економічна влада має тенденцію до поширення. Вона виходить за межі встановлені згідно з класичною концепцією монополії. Там де антимонопольні закони неефективні, їх місце має посісти врівноважуюча влада.

ЛІТЕРАТУРА

1. Дементьев В.В. Власть: экономический анализ. Основы экономической теории власти: Монография / В.В. Дементьев. – Донецк: Каштан, 2003. – 200 с.
2. Задорожный Г.В. Собственность и экономическая власть / Г.В. Задорожный. – Харьков: Основа, 1996. – 144 с.
3. Мовсеян А. Роль фактора власти в экономике / А. Мовсеян, А. Либман. // Экономист. – 2002. – № 1. – С. 58–64.
4. Galbraith J.K. American capitalism. The concept of countervailing power./ J.K. Galbraith. – Houghton Mifflin Company, Boston 1952. – P. 208.
5. Hunter A. Notes on countervailing power /A. Hunter //The economic journal. – 1958. – Vol. 68. – № 269. – P. 89 – 103.
6. Whitney Simon N. Errors in the Concept of Countervailing Power / Simon N. Whitney // The Journal of Business of the University of Chicago. – 1953. – Vol. 26. – №. 4. – P. 238–253.

УДК 330.341.1

ЧИННИКИ ВПЛИВУ НА ОБСЯГИ ІНВЕСТИЦІЙ В ІННОВАЦІЙНУ ДІЯЛЬНІСТЬ МАШИНОБУДІВНИХ ПІДПРИЄМСТВ

Товт Т.Й., ст. викладач
Мукачівський державний університет

В статье рассмотрены факторы влияния на объемы инвестиционных ресурсов, направленных на инновационную деятельность машиностроительных предприятий и осуществлена их систематизация.

Ключевые слова: факторы влияния, инвестиционное обеспечение, инновационная деятельность.

In the article the factors of influence on the amount of investment resources allocated to innovative activity of machine-building enterprises are considered and its systematization is done.

Key words: factors of influence, investment providing, innovation activities.

Актуальність проблеми. Активізація процесів впровадження інновацій у виробничо-господарську діяльність машинобудівних підприємств потребує залучення раціональних обсягів інвестиційних ресурсів, що здатні забезпечити досягнення необхідного рівня їх прибутковості. У зв'язку з цим актуальності набувають дослідження чинників впливу на обсяги інвестицій, що спрямовуються в інноваційну діяльність підприємств, і ступеня зацікавленості інвесторів у підтримці інноваційних процесів.

Аналіз останніх наукових досліджень. У науковій літературі питання інноваційного розвитку економіки та суб'єктів господарювання (Л.І. Федулова [1], О.С. Кузьмін [2], А.В. Гриньов [3]), питання інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку (С.В. Онишко [4], Г.В. Возняк, А.Я. Кузнєцова [5]) досить ґрунтовно висвітлені у працях вітчизняних вчених-економістів. Разом з тим питання, пов'язані з дослідженням чинників інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності і раціоналізації обсягів інвестиційних ресурсів, які спрямовуються у фінансування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств, потребують поглибленого вивчення.

Метою статті є визначення чинників впливу на обсяги інвестиційних ресурсів, що спрямовуються в інноваційну діяльність машинобудівних підприємств, та їх систематизація.

Викладення основного матеріалу дослідження. В сучасних умовах на рівень інноваційної активності машинобудівних підприємств справляє вплив значна кількість різноманітних чинників. Аналізування літературних джерел [1 – 5] та власні дослідження дали нам можливість здійснити групування чинників впливу на рівень інноваційної активності підприємств, поділивши їх на чотири основні групи, а саме:

1) чинники мотиваційного характеру. На теперішній час підприємці в більшості випадків не мають належного стимулу для впровадження інноваційних проектів, що, серед іншого, зумовлює технологічну відсталість значної кількості вітчизняних підприємств. При цьому політична система держави інституціонально побудована таким чином, що власникам підприємств більш вигідно фінансувати політичні партії та інші подібні проекти, ніж інвестувати вільні кошти у програми інноваційного розвитку власних підприємств. Очевидно, що переважна більшість чинників мотиваційного характеру (окрім, частково, фактора підвищеного ризику здійснення інноваційної діяльності) знаходяться поза зоною впливу окремих суб'єктів господарювання та потребують регулювання на загальнодержавному та регіональному рівнях;

2) чинники організаційного характеру. Ця група чинників включає ті з них, які безпосередньо стосуються недоліків в організуванні інноваційної діяльності на рівні окремих підприємств. Як показує досвід розвинених країн, у переважній більшості великих корпорацій існують спеціальні організаційні структури управління їхньою інноваційною діяльністю, які органічно інтегровані у загальну організаційну структуру управління діяльністю цих корпорацій. У той же час у більшості великих підприємств України, зокрема машинобудівних, відсутня виокремлена організаційна структура управління їхньою інноваційною діяльністю. За таких умов робота науково-дослідних лабораторій, конструкторських бюро, патентно-ліцензійних відділів та інших підрозділів підприємств, які безпосередньо проваджують інноваційну діяльність, часто є недостатньо системною та скоординованою у часі та просторі, що суттєво знижує ефективність функціонування цих підрозділів;

3) чинники ресурсного забезпечення інноваційної діяльності підприємств. Здійснення інноваційної діяльності потребує наявності різноманітних видів ресурсів, зокрема: трудових (висококваліфікованих кадрів розробників), засобів праці (приміщень та обладнання науково-дослідних лабораторій та інших підрозділів, що проваджують інноваційну діяльність) і належних обсягів інвестиційних ресурсів.

Саме інвестиційні ресурси являють той своєрідний "ключ запалення", за допомогою якого приводяться в дію усі механізми функціонування інноваційного процесу. Нестача даного виду ресурсів є однією з основних причин гальмування темпів здійснення інноваційної діяльності підприємства. При цьому недостатність обсягів інвестиційних ресурсів для здійснення інноваційної діяльності підприємств, у свою чергу, зумовлена двома основними причинами, а саме: низьким розміром наявних на підприємстві загальних інвестиційних ресурсів та низькою часткою цього загального обсягу інвестиційних ресурсів, що спрямовується на інноваційну діяльність.

4) причини методологічного характеру. Серед інших причин недостатньо високого рівня інноваційної активності машинобудівних підприємств України є недосконалість багатьох з існуючих у сучасній літературі методів оцінювання ефективності та доцільності реалізації інноваційних проектів, методик вибору найкращого варіанта реалізації інноваційних заходів тощо. Недосконалість цих методів та методик зумовлена, зокрема, тим, що процеси такого оцінювання та вибору часто розглядаються відокремлено від загального процесу здійснення підприємством інноваційної діяльності. Щоб усунути цей недолік, слід вдосконалити систему обліку та контролю проходження інноваційного процесу на підприємстві за рахунок покращення реєстрації інноваційних витрат, які несе підприємство. З цією метою на підприємствах доцільно створювати фонди інноваційного розвитку, які б акумулювали у собі усі обсяги витрат, що спрямовуються на провадження інноваційної діяльності цих підприємств. При цьому дані фонди повинні містити дві основні складові, а саме – фонд витрат на наукові дослідження і розробки та фонд витрат на придбання нових технологій і техніки для виробництва нових (покращених) видів машинобудівної продукції. Такий поділ зумовлений різним функціональним характером цих двох різних видів інноваційних витрат підприємств.

Забезпечення стабільно високого рівня економічної ефективності виробничо-господарської діяльності потребує від будь-якого підприємства здійснення певних обсягів інноваційної діяльності. Такі обсяги можуть бути різними залежно від багатьох чинників, до яких, зокрема, відносяться розміри підприємства та вид економічної діяльності, яким воно займається. Зокрема, обсяги інноваційної діяльності у тих галузях та підгалузях економіки, для яких є характерними достатньо сталі параметри технології виготовлення продукції та її якості (наприклад, значна кількість підгалузей харчової промисло-

вості), є, як правило, значно нижчими, ніж обсяги інноваційної діяльності тих галузей та підгалузей, сама специфіка яких передбачає часті зміни технології виготовлення продукції, її номенклатури та якісних характеристик. До останніх відноситься і машинобудування, продукція якого переважно має значний рівень наукомісткості та є високотехнологічною.

Слід відзначити, що обсяги інноваційної діяльності підприємств (зокрема, об'єми виготовлення інноваційних видів продукції та впровадження нової техніки і вдосконалених технологічних процесів) безпосередньо визначаються розмірами інвестиційних ресурсів, що вкладаються у цю діяльність.

У свою чергу, розміри інвестицій, що спрямовуються в інноваційну діяльність підприємства, залежать від низки різноманітних чинників, які нами пропонується умовно поділити на дві великі групи, а саме (рис. 1):

– суб'єктивні, які характеризують особистісні характеристики та уподобання людей, що беруть пряму чи опосередковану участь у здійсненні інноваційної діяльності підприємства (власники підприємства, менеджери, розробники нововведень);

– об'єктивні, які характеризують умови та сподівані результати здійснення інноваційної діяльності даним підприємством. За рівнем, на якому проявляються відповідні чинники впливу на обсяги фінансування інвестиційної діяльності підприємства, вони поділяються нами на загальнодержавні, галузеві, ті, що характеризують окреме підприємство, й ті, що характеризують певний інноваційний проект.

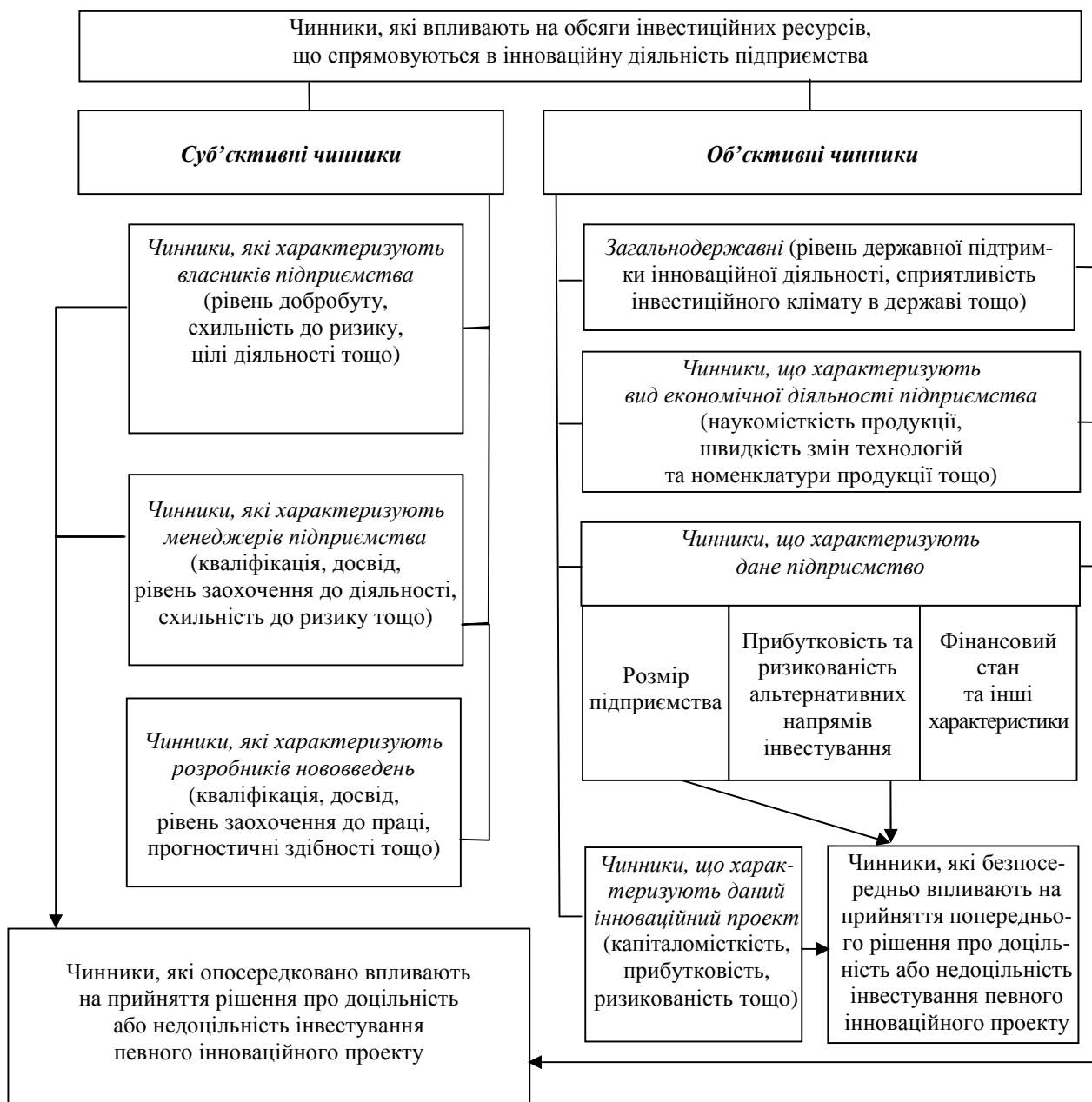

Рис. 1. Чинники впливу на обсяги інвестицій в інноваційну діяльність підприємства

Аналізування перелічених груп чинників, що визначають обсяги інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності підприємств, дало змогу встановити, що деякі з них повинні безпосередньо впливати на прийняття попереднього рішення про доцільність або недоцільність інвестування певного інноваційного проекту, який планує реалізувати підприємство, а інші справляють опосередкований вплив на це рішення. При цьому другий вид впливу відбувається або завдяки відповідному опосередкованому впливу цих чинників на ефективність інноваційної діяльності (наприклад, рівень державної підтримки інноваційної діяльності в галузі опосередковано впливає на її прибутковість та рівень ризикованості), або шляхом врахування відповідних чинників вже на стадії остаточного прийняття (відхилення) рішення про здійснення певного інноваційного проекту (наприклад, схильність конкретних власників підприємства до ризику може бути врахованою вже на стадії, коли на їх розгляд виноситься попередньо обґрунтоване інвестиційне рішення).

Стосовно чинників, які прямо впливають на величину обсягів інвестицій, що спрямовуються у фінансування інноваційної діяльності машинобудівного підприємства, то до них слід, насамперед, віднести такі:

- розмір підприємства – чим він є більшим, тим за інших рівних умов більшими повинні бути обсяги інвестицій у його інноваційну діяльність;
- сподівані прибутковість та ризикованість інвестування коштів в альтернативні до інноваційної види діяльності підприємства (зокрема, у нарощування виробничих потужностей підприємства з метою виробництва ним традиційних видів продукції);
- сподівані прибутковість та ризикованість інвестування коштів у даний інноваційний проект;
- наявні та такі, які підприємство при потребі може залучити, обсяги інвестиційних ресурсів.

Висновки. Будуючи модель опису сподіваних результатів реалізації як певного інноваційного проекту, так і альтернативних відносно нього інвестиційних проектів, слід відзначити, що такий опис в остаточному підсумку зводиться до побудови функції розподілу ймовірностей сподіваних прибутків від здійснення цих проектів. При цьому такі функції можуть мати як статистичну природу (тобто базуватися на вибірці відповідної ретроспективної інформації), так і суб'єктивний характер (тобто відображати очікування інвесторів). Тому предметом подальших досліджень у цьому напрямку буде раціоналізація обсягів інвестиційних ресурсів, які спрямовуються у фінансування інноваційної діяльності машинобудівних підприємств.

ЛІТЕРАТУРА

1. Інноваційний розвиток економіки: модель, система управління, державна політика / За ред. Л.І. Федулової. – К.: Основа, 2005. – 552 с.
2. Кузьмін О.Є. Інвестиційна та інноваційна діяльність / О.Є. Кузьмін, С.В. Князь: Монографія. – Львів: ЛБІ НБУ, 2003. – 233 с.
3. Гриньов А.В. Інноваційний розвиток промислових підприємств: концепція, методологія, стратегічне управління. – Харків: ВД "ІНЖЕК", 2003. – 308 с.
4. Онишко С.В. Фінансове забезпечення інноваційної діяльності: Навч. посіб. / С.В. Онишко, Т.В. Паєнтко, К.І. Швабій. – К.: КНТ, 2008. – 256 с.
5. Возняк Г.В. Інноваційна діяльність промислових підприємств та способи її фінансування в Україні: монографія / Г.В. Возняк, А.Я. Кузнецова. – К.: УБС НБУ, 2007. – 183 с.